

Výrazně vyšší příkon vykazovaly nejen při jiném než továrním nastavení, ale i při stejném nastavení, jako je tovární, pokud se zadalo manuálně. Například při snížení jasu o jeden bod oproti továrnímu nastavení příkon televizoru vzrostl ze 71, respektive 78 wattů, na 90 a 85 wattů. Na těchto hodnotách se držel rovněž v případě, že se jas opět manuálně zvýšil na hodnoty továrního nastavení.

Snížení jasu by přitom mělo spotřebu spíše snížit. Podle Tatýrka televizory vykazovaly vyšší spotřebu i v případě, pokud se testovací DVD nespustilo od samého počátku.

Ústav z toho vyvodil, že výrobky Samsung jsou vybaveny detekčním softwarem, který dokáže rozpoznat probíhající měření a tomu přizpůsobit spotřebu. „V běžném provozu televizory vykazují větší příkon, než je udáváno na jejich energetických štítcích, a bez tohoto softwaru by nedosahovaly deklarovaných hodnot příkonu ani při jeho zkoušení,“ napsal Tatýrek v dopise Státní energetické inspekci.

Neporušujeme předpisy

Samsung zpochybnil také výsledky druhého měření a vyžádal si opětovné opakování testu. Při posledním měření, kdy se EZÚ striktně držel podmínek stanovených jak v evropském nařízení, tak v mezinárodní normě, televizory prošly.

Mluvit tuzemského zastoupení Samsung David Sabula zdůrazňuje, že výrobky neporušují žádný předpis, a v tom mu dává Státní energetická inspekce za pravdu. Ředitel inspekce Pavel Gebauer ale zdůrazňuje, že za běžného použití nemohou přístroje deklarovaných výsledků dosáhnout.

„Děláme vše pro to, abychom splňovali – a je-li to možné, dokonce překračovali – místně platné i evropské normy v oblasti energetické náročnosti. Naše výrobky jsou rutinně testovány v souladu s harmonizovanými evropskými normami, aby bylo jasné, že uváděné údaje o energetické spotřebě jsou přesné a zcela v souladu s příslušnými normami,“ uvedl Sabula.

Britské podezření

Není to poprvé, co se jihokorejský Samsung dostal do podezření, že využívá detekční software. V době, kdy vrcholila aféra Dieseldgate, se náznaky o manipulaci objevily ve Velké Británii. Deník Guardian informoval o výsledcích testů skupiny ComplianTV, která se zaměřuje na kontrolu správnosti údajů energetických štítků.

Podle nich měly televizory Samsung díky speciální funkci Motion Lighting rozpoznat video z normy Mezinárodní elektrotechnické komise a snížit během testu spotřebu. Dospěly tedy v zásadě k podobným závěrům jako nyní laboratoř českého zkušebního ústavu a energetická inspekce.

Samsung tehdy stejně jako nyní jakoukoliv přítomnost detekčního softwaru ve svých výrobcích důrazně popřel. Podle Sabuly je Motion Lighting funkcí, která snižuje spotřebu nejen během testu, ale kdykoliv je aktivována. „Jedná se o funkci dodávanou standardně s našimi televizory, která je aktivována po vybalení televizoru a zůstává aktivní, kdykoli zákazník na svém přístroji zvolí standardní režim,“ vysvětlil Sabula.

Funkce měla rovněž způsobovat náhlý pokles příkonu po spuštění testovacího DVD, jak argumentovali zástupci Samsungu na zářijové schůzce v laboratoři EZÚ.

Zástupci SEI i EZÚ se tehdy přesvědčili o tom, že příkon po deaktivaci Motion Lighting opravdu náhle vzroste. Jenže když testovací video došlo do konce a spustilo se opět od první minuty, spotřeba náhle strmě poklesla. Motion Lighting přitom pořád zůstala vypnutá.

Je dobře, že se pracovníci inspekce na našem trhu nezaekli ani globální společnosti s tak velkým obratem jako je tato společnost, a nezbyvá než za nás jako spotřebitele uvítat proto i to, že Nařízení (EU) č. 2017/1369 výslovně vyžaduje, aby výrobci informovali spotřebitele, pokud aktualizá-

ce softwaru nebo firmwaru spotřebiče může snížit energetickou účinnost výrobku a že zakazuje právě i používání takového „odpojovacího zařízení“, která pozměňují výkon výrobku v testovacích podmínkách.

O NÁS

SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ, z. ú. (SČS) si klade za cíl hájit oprávněné zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU a ČR, přičemž zdůrazňuje preventivní stránku ochrany zájmů spotřebitelů: „Jen poučený spotřebitel se dokáže účinně hájit.“ SČS působí v řadě oblastí – pokrývají odbornosti ve vztahu ke kvalitě a bezpečnosti výrobků včetně potravin, k technické normalizaci a standardizaci, ke kvalitě a bezpečnosti služeb včetně služeb finančního trhu aj.

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, z. ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10 – Strašnice
tel.: +420 261 263 574, e-mail: spotrebitel@regio.cz
www.konzument.cz

Konzument Test, periodikum 2x ročně, registrace MK E 22985 © SČS, číslo vydání 23, prosinec 2018

Vydává Sdružení českých spotřebitelů, z. ú., Pod Altánem 99/103, 100 00 Praha 10 – Strašnice, IČO 00409871. Text pro toto vydání zpracoval © Mgr. Viktor Vodička. Grafická úprava a sazba Kateřina Tomášková. Vytiskla tiskárna Garamon, s. r. o.

ISSN 1801-528X

NÁRODNÍ AKREDITAČNÍ ORGÁN

Garamon, s.r.o., Wonkova 432, 500 02 Hradec Králové
tel.: / fax: 495 217 101, email: garamon@garamon.cz
příjem inzerce: 495 499 086, email: radnice@garamon.cz

Poděkování za pravidelnou podporu našich vydavatelských počinů Českému institutu pro akreditaci, o.p.s.

Konzument Test

Periodikum Sdružení českých spotřebitelů
Vychází 2x ročně

Číslo 23 / prosinec 2018

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

Vydání tohoto čísla bylo podpořeno z neinvestiční dotace Ministerstva průmyslu a obchodu v rámci projektu Služby pro zodpovědného spotřebitele a korektní trh pro rok 2018.

OZNAČOVÁNÍ VÝROBKŮ ENERGETICKOU SPOTŘEBOU

ÚVODEM

Na spojitost celé řady výrobků, které každodenně používáme v domácnosti, s energetickou spotřebou nemusí spotřebitele nikdo upozorňovat, protože víme, že jejich účinnost rozhoduje jak o našem užítu, tak i o tom, kolik budeme vedle pořizovací ceny nuceni zaplatit i za jejich provoz a spotřebu. Informace, které nám ale pomáhají se rozhodovat při jejich koupi, se mění a měli bychom se proto opět na některé aspekty označování výrobků energetickou spotřebou podívat.

Některé studie tvrdí, že díky energetickým štítkům a technickým normám, které byly zavedeny po roce 2010, se ročně v Evropě ušetří zhruba tolik energie, jako spotřebuje za jeden rok Itálie. To je obrovské množství, které vypovídá o tom, že údajům na energetických štítcích věnujeme značnou pozornost a že v přepočtu na každou naši domácnost roční úspora na účtech za energie činí zhruba 13 000 korun.

A i když se řadě z nás mohou tato čísla zdát zatím trochu nadsazená, fakt je, že účty za energie sledujeme a že se i v mnoha případech s určitou nedůvěrou rozhlížíme po své domácnosti a ptáme se, co z toho, co používáme, mohlo vést k nárůstu naší spotřeby nejčastěji u elektrické energie, ale často i u plynu. A faktem také zůstává, že jak kategorie výrobků, u kterých je povinnost informovat nás o jejich spotřebě nově zaváděna, tak i jejich rozsah se v posledních letech značně rozšířily, takže lze říci, že se k těmto číslům v Evropě pomalu, ale jistě přibližujeme.

Alespoň tedy pokud jde o to, co jsme schopni při nákupu těchto výrobků sami ovlivnit, a jakou roli pro nás tyto informace o energetické náročnosti jednotlivých výrobků každoročně hrají.

Pojďme se proto nyní zaměřit hlavně na ony často skloňované energetické štítky, na eco-design a s ním související otázky se můžeme společně podívat v některém z dalších čísel našeho Konzument Testu.

Korektní informace o výrobcích jsou předpokladem i pro korektní a férové vztahy mezi námi a jejich výrobci, distributory a prodejci. A zdá se, že u energetické spotřeby to možná platí dvojnásob.

Mgr. Viktor Vodička,
ředitel Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.

CO SE JE PODSTATOU ENERGETICKÉHO ŠTÍTKU?

Energetické štítky ukazují, do jaké kategorie energetické účinnosti (A až G) se daný spotřebič řadí. Třída A (zelená) označuje energeticky nejúčinnější spotřebiče a třída G (červená) zařízení, která spotřebovávají nejvíce energie.

Díky tomuto označení si jako zákazníci můžeme zvolit ty výrobky, které spotřebovávají méně energie, a tím ušetřit. Používání energetických štítků ale má také zároveň motivovat podniky k tomu, aby vyráběly energeticky účinnější výrobky a aby investovaly do jejich vývoje. K podstatě energetických štítků proto také patří jejich snadná dostupnost a to, aby informace související s jejich provozem byly zákazníkům k dispozici již při nabídce jednotlivých výrobků.

U KTERÝCH PRODUKTŮ JE OZNAČENÍ ENERGETICKÉ SPOTŘEBY JIŽ POVINNÉ?

Energetické štítky se musí používat u všech zařízení a spotřebičů prodávaných v EU, u kterých to legislativa požaduje. Primárně se tak jedná o následující kategorie výrobků:

- světelné zdroje a svítidla
- trouby a digestoře
- ohřívače vody a akumulární nádrže
- větrací jednotky pro obytné budovy
- myčky nádobí
- pračky
- bubnové sušičky prádla
- kombinované pračky se sušičkou
- klimatizátory vzduchu

- ledničky a chladničky
- profesionální chladicí boxy
- vysavače
- televize
- lokální topidla
- teplovodní kotle a soupravy s termostatem, solárními kolektory, tepelným čerpadlem nebo kogenerační jednotkou
- teplovodní kotle na tuhá paliva a soupravy s termostatem, solárními kolektory, tepelným čerpadlem nebo doplňkovým kotlem

- a svá pravidla (pokud jde o energetickou účinnost) mají i
- elektrické motory
- spotřebiče se stand-by režimy
- počítače a servery
- nabíječky a transformátory elektrické energie
- set-top boxy
- pumpy a také
- pneumatiky.

CO MUSÍ BÝT NA ŠTÍTKU UVEDENO?

Na štítku musí být uvedena informace o energetické náročnosti výrobku pomocí stanovené klasifikace a také informace o dalších důležitých aspektech jejich provozu, které jsou specificky stanoveny pro každou kategorii výrobků. Všechny energetické štítky mají srovnatelnou grafickou podobu a zhruba stejný princip hodnocení energetické náročnosti výrobků pomocí klasifikace písmeny A až G (viz výše). Kromě toho poskytují i další informace o provozních aspektech výrobků, a to za použití piktogramů, které nejsou závislé na jazyce.

Z ČHO TO VYPLÝVÁ?

Politika označování výrobků energetickými štítky se v současnosti realizuje podle právních aktů přijatých na evropské úrovni. Jednotlivé akty (viz i níže) ve formě nařízení jsou přitom přímo použitelné ve všech 28 členských státech EU a nemusejí být implementovány na národní úrovni. Jsou k dispozici také ve všech národních jazycích. Kompletní seznam relevantních zákonů včetně aktualizací a seznam často kladených dotazů je přístupný na internetových stránkách Evropské komise: <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-efficiency/energy-efficient-products>.

JAK DNES OZNAČOVÁNÍ VÝROBKŮ ŠTÍTKY V PRAKTI FUNKUJE?

V tuto chvíli platí, že jakmile většina spotřebičů určitého typu dosáhne energetické účinnosti třídy A, lze do stupnice přidat tři dodatečné kategorie: A+, A++ a A+++, a tím pádem dochází k tomu, že v podstatě přestáváme rozdíly v energetické spotřebě díky velkému množství plusů rozlišovat, a situaci neulehčuje ani skutečnost, že díky technologickému pokroku a také díky některým zásahům regulace u některých štítků prakticky chybí výrobky, které by vůbec mohly být přiřazeny do spodních tříd energetické účinnosti.

JAKÉ ZMĚNY MÁME OČEKÁVAT?

V průběhu několika příštích let se přestanou především používat dodatečné kategorie A+, A++ a A+++, které byly pro spotřebitele zavádějí a u nichž bylo proto v souvislosti s přijetím Nařízení (EU) č. 2017/1369 o označování energetickými štítky, kterým se ruší i Směrnice 2010/30/EU ze dne 19. května 2010 o uvádění spotřeby energie a jiných zdrojů na energetických štítcích výrobků spojených se spotřebou energie a v normalizovaných informacích o výrobku, rozhodnuto, že se tyto třídy v průběhu několika příštích let přestanou úplně používat. Dojde k přehodnocení měřítek pro zařazení výrobků pod jednotlivé třídy účinnosti, Evropská komise stupnice „překalibruje“, aby se shodovaly s novým nařízením, a systém se vrátí k označování výrobků jen třídami A až G. Zmizí tedy třídy A+, A++ a A+++, i když se po nějaký čas budou používat paralelně s nově zavedeným systémem. První změny můžeme očekávat na konci roku 2018 nebo v průběhu roku 2019. Od roku 2021 má pak dojít k „překalibrování“ stupnic u 5 kategorií výrobků, a to těch, se kterými se v našich domácnostech setkáváme nejčastěji. Jedná se o lednice, myčky nádobí, pračky, televizory a svítidla. U těchto

kategorií výrobek, který dnes vykazuje například třídu energetické účinnosti A+++, by se nově mohl po „překalibrování“ zařadit do třídy B, a to aniž by u něj došlo ke změně ve spotřebě energie.

Třída A tak bude zpočátku prázdná, aby nechala prostor do budoucna pro energeticky úspornější modely. To umožní spotřebitelům jednak jasněji rozlišovat mezi produkty s nejvyšší energetickou účinností na trhu, a výrobce to ještě více bude motivovat k tomu, aby se se svými produkty do třídy A vrátili.

Všechny výrobky spojené se spotřebou energie tak budou mít postupně vystaven štítek podle nové, aktualizované a jasnější stupnice od A (nejúčinnější) do G (nejméně účinné), a to poté, co Evropská komise přijme samostatný akt v přenesené pravomoci i pro každou další konkrétní skupinu výrobků, který nové Nařízení (EU) č. 2017/1369 o označování energetickými štítky právě o tuto danou skupinu (kategorii) výrobků doplní.

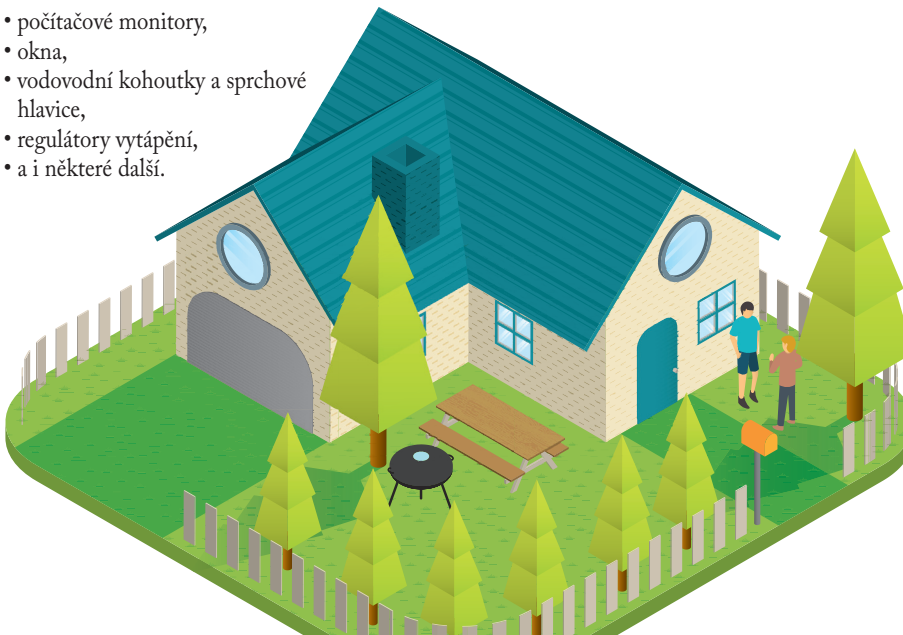
Tím se stanoví i podrobné požadavky pro označování konkrétních skupin výrobků štítky, kde:

- skupina výrobků má významný potenciál z hlediska úspor energie;
- modely s rovnocennou funkcí v rámci skupiny výrobků se výrazně liší v příslušných úrovních výkonnosti; a kde
- se skupinou výrobků není spojen žádný významný negativní dopad, pokud jde o jejich cenovou dostupnost a o celkové náklady takové skupiny výrobků.

A možná dojde i k rozšíření shora uvedeného seznamu kategorií výrobků, kde je dnes označování energetickými štítky povinné. Nejčastěji se přitom v této souvislosti mluví o kategoriích a skupinách výrobků jako jsou:

- počítačové monitory,
- okna,
- vodovodní kohoutky a sprchové hlavičky,
- regulátory vytápění,
- a i některé další.

Akty v přenesené pravomoci týkající se konkrétních skupin výrobků pak také nově stanoví zejména:

- konkrétní skupinu výrobků, na kterou se mají vztahovat podrobné požadavky týkající se označování energetickými štítky,
- provedení a obsah energetického štítku včetně stupnice A až G znázorňující spotřebu energie, který by měl mít jednotné provedení u všech skupin výrobků,
- další informace zdůrazňující energetickou účinnost výrobku,
- případné uvedení odkazu na energetickém štítku umožňující zákazníkům identifikovat výrobky, jež jsou energeticky inteligentní, tj. schopné automaticky měnit a optimalizovat svou spotřebu,
- metody měření a výpočtů, které mají být použity za účelem stanovení údajů na energetickém štítku a v informačním listu výrobku, včetně definice indexu energetické účinnosti (EEI),
- datum hodnocení a případné následné revize aktu v přenesené pravomoci, a i
- rozdíly v energetické účinnosti v různých klimatických regionech.

K JAKÝM ZMĚNÁM DOJDE U DODAVATELŮ A OBCHODNÍKŮ?

Přijaté Nařízení (EU) č. 2017/1369 poskytuje z hlediska označování výrobků energetickou spotřebou obecný rámec prakticky pro všechny výrobky spojené se spotřebou energie mimo dopravních prostředků, a to včetně například i použitých výrobků dovezených ze zemí mimo EU. Předpokládá se také, že bude moci i nadále mezi podniky docházet k uzavírání dobrovolných dohod, na základě kterých se bude možné ke stanoveným cílům přibližovat rychleji a s menšími náklady, než kdyby šlo o povinné požadavky, ale některé novinky i dodavatele a obchodníky přeci jen (kromě povinnosti se přizpůsobit výše uvedeným změnám) čekají.

Povinnosti dodavatelů a obchodníků bude:

- vystavovat štítky s třídou energetické účinnosti výrobku a rozpětí těchto tříd,
- spolupracovat s orgány dozoru nad trhem a přijímat okamžitá nápravná opatření v případě nesouladu s požadavky,
- u výrobků, na něž se vztahují akty v přenesené pravomoci, nevystavovat jiné informace, které by mohly uvést zákazníky v omyl, pokud jde o spotřebu energie,
- u výrobků, na něž se akty v přenesené pravomoci nevztahují, nebo u výrobků, které nejsou spojeny se spotřebou energie, nevystavovat štítky, které napodobují štítky stanovené tímto novým nařízením.

Obchodníci, včetně internetových obchodníků, musí vystavit štítek poskytnutý dodavatelem a v místě prodeje zpřístupnit pro zákazníky také: ➤ informační list výrobku.

Televizory Samsung čelí podezření, že při testech uměle snižují spotřebu elektrické energie.

V akreditované laboratoři Elektrotechnického zkušebního ústavu (EZÚ) v pražské Troji se loni v září sešli zástupci ústavu s pracovníky Státní energetické inspekce (SEI) a tuzemské pobočky společnosti Samsung Electronics Czech and Slovak. Chtěli si vzájemně vyjasnit výsledky měření spotřeby tří typů televizorů Samsung. Ty se totiž při dvou předchozích testech chovaly nestandardně.

Televizory vykazovaly vyšší spotřebu, než deklarovaly prostřednictvím energetických štítků v prodejnách zákazníkům. Samsung však zpochybňoval metodiku, s jejíž pomocí ústav televize testoval.

Nejde o jednoduchý proces. Jak spotřebu televizorů měřit definuje jednak evropské nařízení o uvádění spotřeby energie na energetických štítcích a jednak norma Mezinárodní elektrotechnické komise (IEC). Spotřeba se tak musí měřit například v továrním nastavení, při teplotě kolem 23 stupňů Celsia či hodinu poté, co byla televize spuštěna. Na rozdíl od evropského nařízení však norma IEC obsahuje i speciální DVD se vzorovým vysíláním, při jehož přehrávání se mají televize testovat. Toto standardizované video přitom hraje v případě klíčovou roli.

Ústav testoval ČT 24

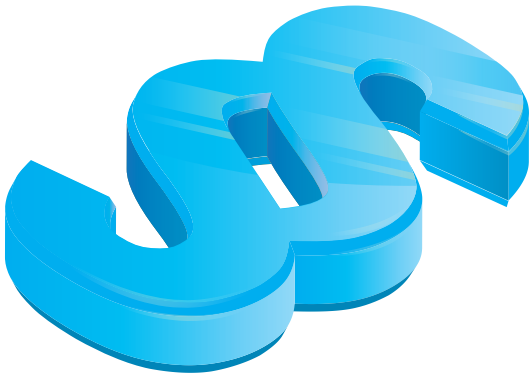
Zkušební ústav se při prvním testu řídil výhradně evropským nařízením a vzorové DVD nepoužil. „Měřili jsme spotřebu podle speciálního evropského nařízení, které říká, že se má využívat náhodný signál běžného vysílání.

Použili jsme proto ČT 24 a pro výrobce to dopadlo ne úplně dobře,“ popisuje postup šéf EZÚ Dalibor Tatýrek. Ústav dospěl k závěru, že naměřené hodnoty neodpovídají údajům uváděným výrobcem na energetickém štítku.

Samsung však výsledky rozporoval s tím, že je potřeba řídit se i ustanoveními normy. EZÚ proto test zopakoval, nyní už s příslušným DVD. Kontrolori si však s televizory při měření trochu „pohráli“. Přístroje testovali mimo jiné při rozdílném rozlišení či při různých hodnotách jasu. Opět se ukázalo, že se televizory chovají neobvykle.

Ten by si obchodníci měli mít možnost stáhnout z databáze výrobků, kterou Evropská komise zřídí pro účely registrace jednotlivých výrobků a jejich modelů, aby:

- podpořila orgány dozoru nad trhem při plnění jejich úkolů, včetně jejich vymáhání,
 - poskytovala veřejnosti informace o výrobcích uváděných na trh, pokud jde o jejich spotřebu, a aby
 - i jí samé poskytovala aktuální informace o energetické účinnosti výrobků pro (následný přezkum) přezkum energetických štítků.
- Tato databáze, k jejímuž spuštění by mělo dojít od 1. ledna 2019, má pak umožnit i veřejnosti se bezprostředně podívat na štítky jednotlivých výrobků a nahlédnout i do jejich informačních listů, což by mělo opět usnadnit i porovnávání energetické účinnosti jednotlivých výrobků, a zejména pak domácích spotřebičů.

S ČÍM SE SETKÁVÁME A JAK SE TO ZMĚNÍ?

Nejčastějšími problémy u označování výrobků energetickou spotřebou a štítkování, které má v ČR jako dozorový orgán na starost Státní energetická inspekce, přitom již dnes pravděpodobně nejsou chybějící štítky a údaje jako po roce 2010, ale spíše chyby ve využívání nástrojů pro vygenerování konkrétní podoby potřebného štítku ze strany podnikatele a následně i problémy s jeho umístěním, což vyplývá i mimo jiné z toho, že podíl kontrol štítkování a ekodesignu se na celkovém počtu kontrol Státní energetické inspekce podílí zhruba jen 7%. Přesto nás jeden případ zaujal více než ty ostatní, kdy Státní energetická inspekce zadala testování televizorů Samsung z důvodu ověření správnosti údajů uváděných na energetickém štítku a kde se dle testů, kterých bylo celkem 3, nakonec ukázalo, že naměřená spotřeba televizorů odpovídá údajům na štítku, ale přesto bychom se zde rádi s vámi o jeho shrnutí i s odkazem na následující článek MF Dnes z 29.6.2017 podělili: